

Ret & Indsigt

HORTEN

Udgave 4 | December 2022

Fem vigtige pointer om cloud-tjenester

Gribskov Forsyning har fået et nyt selskab: Gribskov Genbrug & Ressourcer

Nye regler om aktindsigt i offentligt ansattes navne?

Nyt fra Højesteret om forskelsbehandling

Leder

Kære læser

Henriette Soja
Partner, advokat
hso@horten.dk

Når dette nummer af Ret & Indsigt udkommer, er vi på den anden side af et folketingsvalg. Der er formentlig også dannet en regering. "Formentlig", fordi det i skrivende stund tegner til at blive en længerevarende proces.

Efter et valg skal der udarbejdes regeringsgrundlag. Og et valg vil typisk skabe opmærksomhed om de emner, som særligt har optaget vælgerne. Eller som er særligt vigtige for en ny regering. I alle tilfælde ser vi ind i, at regeringen bl.a. skal håndtere den udenrigspolitiske situation, inflationen og klima- og energikrisen.

Afslutningen på folketingsvalget markerer derfor starten på en ny sæson for politiske udspil. Det får betydning for den offentlige sektor, som ofte er garant for, at de politiske intentioner bliver til virkelighed. Det er en vigtig, men til tider også vanskelig opgave.

I Horten følger vi med og er altid klar til at rådgive den offentlige sektor, de offentligt ejede virksomheder og den private sektor om morgendagens regulering. Vi ser derfor frem til at dele ny viden med jer i det kommende år.

Men det hele behøver heldigvis ikke at vente til næste år. I denne udgave af Ret & Indsigt vil vi nemlig endnu en gang sætte fokus på aktuelle juridiske emner.

Offentlighedslovens regler om aktindsigt har i 2022 (igen) været til debat. Indtil videre er der ikke sket de udvidelser af retten til aktindsigt, som pressen håber på. Justitsministeriet har derimod udarbejdet et lovforslag, der skal styrke beskyttelsen af offentligt ansatte mod chikane i sager

om aktindsigt. Vi fortæller om den foreslåede ændring og forskellen i forhold til de gældende regler.

Boligpolitiske indsatser har fået en øget politisk opmærksomhed bl.a. i byfornyelseslovens regler om kondemnering. Vi retter derfor fokus på de pligter, som loven pålægger en kommune at være særligt opmærksom på, og hvordan kommunerne kan bruge reglerne som et værktøj til at undgå beboelse i sundheds- og brandfarlige boliger.

Du får også en kort gennemgang af reglerne for solcelleselskaber og et indblik i de nye muligheder for nettoafregning, som følger af VE II-direktivet. Som det fremgår, er der spørgsmål, som stadig er uafklarede.

Efter #Metoo blev advokatundersøgelser anvendt til at undersøge påstande om seksuelle krænkelser ved både myndigheder og virksomheder. På den baggrund kom brugen af advokatundersøgelser op til debat – bl.a. fordi der var usikkerhed om, hvad en advokatundersøgelse egentligt er, og hvad den kan bruges til. I september 2022 udgav Advokatrådet en ny vejledning om advokatundersøgelser. I denne udgave af Ret & Indsigt stiller vi skarpt på nogle af de emner i vejledningen, som er særligt relevante for offentlige myndigheder.

Og så kan du også læse et interview med administrerende direktør i Gribskov Forsyning, Mette Therkildsen, som deler sine erfaringer med at stifte det nye selskab Gribskov Genbrug & Ressourcer A/S.

God fornøjelse med læsningen.

Indhold

4 Chromebook-sagen: Fem vigtige pointer om cloud-tjenester

På baggrund af Chromebook-sagen lister vi fem vigtige pointer, som man bør have for øje, når man anvender cloud-tjenester.

6 Ny vejledning om advokatundersøgelser

I september 2022 udgav Advokatrådet en ny vejledning om advokatundersøgelser samt en guide til de medvirkende i advokatundersøgelser. Vi stiller skarpt på nogle af de emner i vejledningen, som er særligt relevante for offentlige myndigheder.

8 Solcelleselskaber – reglerne og de nye muligheder for nettoafregning

Vi giver dig et kort overblik over reglerne for offentlige solcelleselskaber – samt de nye muligheder for nettoafregning som følge af VE II-direktivets nye og bedre regler for direkte afregning.

9 De seneste ændringer på udbudsområdet

På udbudsområdet er der hen over sommeren sket en række lovgivningsmæssige ændringer. Vi gennemgår de væsentligste ændringer og nye bekendtgørelser.

10 Nye regler om aktindsigt i offentligt ansattes navne?

I sommer havde justitsministeriet et udkast til lovforslag i høring, der har til formål at beskytte offentligt ansatte mod chikane. Vi giver dig et overblik over reglernes betydning for de offentligt ansatte.

12 Temaserie om byudvikling: Vilkår

De danske byer vokser og vokser, og behovet for boliger, erhverv og kultur driver byudviklingen i mange kommuner og regioner. Vi ser nærmere på nogle af de vilkår for overdragelsen, som kommunen normalt bør overveje ved salg af en kommunal ejendom.

14 Gribskov Forsyning har fået et nyt selskab: Gribskov Genbrug & Ressourcer

Vi har interviewet Mette Therkildsen, administrerende direktør i Gribskov Forsyning, der fortæller om etableringen af og formålet med det nye selskab.

16 Bedre balance mellem beskyttelse og nutidig benyttelse af fortidsminder

Vi ser nærmere på en række nyere love, som har til formål at sikre en bedre balance mellem beskyttelse, formidling og tilgængelighed af fortidsminder.

17 Godt begyndt – forudsætningerne for et godt partnerskab

Offentlige myndigheder og virksomheder indgår ofte i partnerskaber med hinanden eller med private. Men hvordan skaber man de bedste forudsætninger for et godt samarbejde?

18 Nyt fra Højesteret om forskelsbehandling

Set i lyset af to nyere domme giver vi et overblik over, hvad arbejdsgiver bør være særligt opmærksom på, når det gælder forskelsbehandling på grund af handicap, religion og tro.

20 Gode råd til at sikre en korrekt screening efter miljøvurderingsloven

Vi giver dig konkrete råd, der sikrer, at der kun lægges relevante oplysninger til grund for screeningsafgørelsen.

22 Sundhedsfarlige boliger – tilsyn og håndhævelse

Byfornyelsesloven indeholder mange regler og hensyn, der skal overholdes, før der kan foretages indgreb i ejendomsretten og i borgernes hjem og boliger, herunder kondemnering. Vi går i dybden med disse regler.

24 Ny vejledning om grønne indkøb

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har offentliggjort en ny vejledning til at gennemføre grønne udbud, som skal hjælpe offentlige indkøbere med at foretage grønne indkøb i overensstemmelse med udbudsreglerne. Vi gennemgår de tre grønne faser, som vejledningen inddeler udbudsprocessen i.

Om Horten

Som kunde hos Horten står du stærkest muligt i en verden, hvor kompleksiteten konstant forøges, og konkurrencen skærpes. Vi går lige til sagens kerne og har modet til at sige tingene ligeud. Det betyder ikke, at vi springer mellemregningerne over. For kun ved at forstå, overskue og gennemskue dine muligheder og udfordringer, kan vi omsætte dem til klare svar.

Se tidligere artikler fra Ret & Indsigt på horten.dk/viden

Følg os på:

Ret & Indsigt udgives af:
Horten Advokatpartnerselskab
Philip Heymans Allé 7
2900 Hellerup, København
Telefon 3334 4000
www.horten.dk

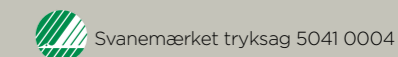
Henvendelser om dit abonnement:
nyheder@horten.dk

Ansvarshavende redaktør:
Andreas Christensen, ac@horten.dk

Enhver gengivelse, mangfoldiggørelse eller kopiering af indhold fra denne publikation er betinget af forudgående skriftlig tilladelse fra udgiver og/eller andre rettighedshavere.

Indholdet i dette nyhedsmagasin kan ikke sidestilles eller erstattes med juridisk rådgivning. Horten er ikke ansvarlig for ukorrekte eller ufuldstændige tekster og figurer.

Ret & Indsigt produceres af 727 Communication
Redaktionen er afsluttet den 28. oktober 2022
Titel: Ret & Indsigt
ISSN (Papirform): 1903-2617
ISSN (Online): 1903-2609

Chromebook-sagen: Fem vigtige pointer om cloud-tjenester

I juli 2022 nedlagde Datatilsynet forbud mod overførsel til tredjelande samt brugen af de såkaldte Chromebooks og Google Workspace i Helsingør Kommune, og i august fastholdt tilsynet forbuddet. Sagen tog en overraskende drejning, da Datatilsynet i september suspendede det gældende forbud og i stedet gav en frist for at lovliggøre brugen.

Sagen om Helsingør Kommune startede tilbage i 2019, da en forælder klagede til Datatilsynet over, at vedkommendes barn havde oprettet en YouTube-konto til brug i undervisningen. Skolen havde ikke spurgt eller informeret forælderen om oprettelsen af kontoen, som omfattede, at elevens navn, skolenavn og

klasse blev offentliggjort, da eleven postede kommentarer på YouTube. Desuden var elevens loginoplysninger noteret på et stykke papir, som sad fast på låget til den bærbare computer. Det vil sige, at alle kunne logge ind på computeren og få information om eleven.

Kritik fra Datatilsynet

I september 2021 kritiserede Datatilsynet Helsingør Kommune for ikke at have udarbejdet en tilfredsstillende risikovurdering for brugen af Google Chromebooks og Google Workspace for Education. Kommunen blev pålagt at udarbejde en risikovurdering, og Datatilsynet oplyste desuden, at der skulle udarbejdes en databeskyttelsesretlig konsekvensanalyse. Datatilsynet gav alvorlig kritik for databehandlingen, som ikke var i overensstemmelse med databeskyttelsesreglerne. Desuden

blev kommunen mindet om sin forpligtelse til at kontakte forældrene og sørge for at rette, anonymisere eller slette personoplysninger, hvis forældrene ikke selv kunne gøre det for deres børn.

I juli 2022 udstedte Datatilsynet et påbud til Helsingør Kommune om at indstille brugen af Google Chromebooks og Google Workspace, da Datatilsynet vurderede, at kommunens dokumentation ikke opfyldte kravene i GDPR. Datatilsynet konstaterede, at kommunen ikke havde vurderet nogle konkrete risici i forhold til databehandlingskonstruktionen, særligt snitfladen mellem dataansvaret hos kommunen og hos Google. Desuden fremgik det af kommunens databehandlingsaftale, at der kunne overføres oplysninger til tredjelande i support-situationer uden det fornødne sikkerhedsniveau.

Datatilsynet meddelte, at påbuddet ville være gældende, indtil kommunen havde sikret, at behandlingsaktiviteterne opfyldte GDPR, og at den obligatoriske GDPR-dokumentation var på plads.

Kommunen fik frist til 3. august 2022 til at slette brugere og overføre data. Helsingør Kommune leverede herefter ny dokumentation til Datatilsynet, herunder en konsekvensanalyse.

Konsekvenser for undervisningen

Eleverne måtte starte skoleåret i begyndelsen af august uden Chromebooks, mens lærerne fortsat fik lov til at bruge computerne baseret på en beslutning fra kommunens kommunalbestyrelse. Lærerne skulle derfor undervise eleverne i klasserne på andre måder, fx med tavleundervisning, bøger, papir og blyant.

Datatilsynet fastholdt påbuddet senere i august 2022, men valgte i september 2022 at suspendere sit eget påbud og i stedet give et påbud om lovliggørelse af brugen. Årsagen til suspensionen var en smule overraskende, nemlig at kommunen nu havde erkendt de juridiske problemer og samarbejdede med Datatilsynet om at løse dem i henhold til en særlig procedure efter artikel 36 i GDPR. Suspensionen vil dog kun være gældende indtil 3. november 2022, og hvis kommunen stadig ikke kan dokumentere overholdelse af GDPR eller anviser en plan for lovliggørelse, skal eleverne tilbage til at bruge papir og blyant.

Vigtige pointer om cloud-tjenester

Datatilsynets mange afgørelser i Chromebook-sagen inkluderer en over-

flod af vigtige takeaways om brug af cloud-tjenester. Vi lister fem af dem herunder.

1. Dokumentation af datastrømmen

Når en kommune (eller andre) leverer et komplekst system til brugere, fx elever, medarbejdere eller kunder, skal organisationen være særligt opmærksom på at dokumentere datastrømmene i, mellem og uden for de involverede systemer, for at sikre at kommunen kan indrette compliance-arbejdet efter, hvilken enhed der er dataansvarlig og databehandler for hvilke oplysninger. Datatilsynet omtaler det som den involverede teknologistak, der i Chromebook-sagen var den bærbare computer som hardware, operativsystemet, applikationslaget og cloudlaget.

2. Det juridiske grundlag for behandlingen

Når datastrømme og dataansvar er afklaret, skal det undersøges, om kommunen videregiver personoplysninger til leverandøren. I så fald skal det vurderes, om en videregivelse kan ske med hjemmel i artikel 6, stk. 1, litra e, i GDPR, det vil sige behandling, som er nødvendig for udførelsen af en opgave udført i offentlighedens interesse eller under udøvelsen af offentlig myndighed overdraget til den dataansvarlige. I Chromebook-sagen fandt Datatilsynet, at Google ikke havde identificeret præcist, hvilke personoplysninger der blev videregivet, og at § 6, stk. 1, litra e, nok godt kunne anvendes til brug af værktøjer og systemer, der understøtter klasseundervisningen som fastsat i folkeskoleloven, men ikke til en videregivelse af elevoplysninger til Google.

3. Risikovurderinger efter GDPR artikel 32 om sikkerhed

Risikovurderinger skal dække alle kendte risikoscenarier, fx hvordan applikationerne behandler personoplysningerne, hvordan kommunen fører tilsyn med Googles adgang til personoplysninger i operativsystemet, og hvordan personoplysninger bliver adskilt i interaktionen mellem Google Workspace for Education og Googles backend (det vil sige, hvilke data der bliver delt og hvordan).

4. Risikovurderinger efter GDPR artikel 35 om konsekvensanalyser

En konsekvensanalyse skal udarbejdes, hvis der er en "iboende høj risiko" efter kriterierne i artikel 35 i GDPR. Det er der ifølge de allerede eksisterende vejledninger, når der er tale om "kompleks

teknologi, oplysninger om børn og en omfattende mængde oplysninger". I juli 2022 understregede Datatilsynet, at konsekvensanalysen skal laves, selvom sandsynligheden for, at de risici, der kan indtræffe, er relativt lav. Det vil sige, at det skal revurderes, om der skal udarbejdes flere konsekvensanalyser.

5. Overførsel til tredjelande

Selvom oplysninger bliver opbevaret på datacentre inden for EU, vil support udført i tredjelande skulle undergives en analyse efter kapitel V i GDPR, og hvor det er relevant, skal man anvende EU-Kommissionens standardkontrakter og udarbejde en "transfer impact assessment" med vurdering af lovgivningen i tredjelandet.

Det kræver ressourcer at forberede en lovlig implementering af cloud-tjenester, og det er fristende at vælge højere behandlingssikkerhed, bedre funktionalitet og i visse tilfælde lavere priser over manglende overholdelse af kapitel V i GDPR om internationale overførsler. Men det er vigtigt at tilgodese begge hensyn, og at beslutningstagerne klædes ordentligt på, så de kan tage informerede og lovlige beslutninger. Samtidigt skal leverandører, der ikke kan levere lovlige løsninger, sorteres fra så tidligt som muligt i processen.

Det medfører massive omkostninger og kritiske afbrydelser af den daglige virksomhedsdrift at skulle rulle tilbage eller omdirigere cloud-beslutninger efter et påbud. I Chromebook-sagen viste det sig ved, at eleverne ikke kunne bruge deres bærbare computere i skolen. Det kunne lige så godt være, at en virksomhed ikke kunne betjene sine kunder, og at forretningen derfor reelt gik i stå.

Birgitte Toxværd
Partner, advokat
bit@horten.dk

Clara Øhrgaard
Advokatfuldmægtig
clid@horten.dk

Ny vejledning om advokatundersøgelser

I september 2022 udgav Advokatrådet en ny vejledning om advokatundersøgelser samt en guide til de medvirkende i advokatundersøgelser. Vi stiller skarpt på nogle af de emner i vejledningen, som er særligt relevante for offentlige myndigheder.

Samfundsdebatten om brugen af advokatundersøgelser og advokaternes rolle i den forbindelse har vist, at der er behov for klarere rammer for advokater, når de udfører advokatundersøgelser. Det gælder især i advokatundersøgelser med påstande om seksuelle krænkelser. Debatten har også afspejlet, at der er behov for en tydeligere forventningsafstemning i forhold til de personer, der – typisk gennem interviews – bidrager til advokatundersøgelser. På den baggrund tog Advokatrådet i slutningen af 2021 initiativ til at udarbejde en ny vejledning om advokatundersøgelser. Formålet med den nye vejledning er at vejlede om de eksisterende advokatetiske rammer for advokatundersøgelser og at angive retningslinjer for 'best practice', når advokatundersøgelser udføres. For at dække alle former for advokatundersøgelser har vejledningen karakter af overordnede og generelle retningslinjer. Derudover har Advokatrådet udarbejdet en guide til de personer, som medvirker i en advokatundersøgelse. Formålet med guiden er at oplyse de deltagende om deres rettigheder.

Hvad er en advokatundersøgelse?

Advokatundersøgelser er kendetegnet ved, at en opdragsgiver (klienten) beder en advokat om at undersøge og fastlægge et faktisk hændelsesforløb

og eventuelt at foretage juridiske vurderinger. Derudover er advokatundersøgelser kendetegnet ved, at de udføres på baggrund af et skriftligt kommissorium og afsluttes med en skriftlig afrapportering.

I den skriftlige afrapportering holdes det fastlagte hændelsesforløb op mod lovgivning, uskrevne retsgrund-sætninger, interne politikker mv. Den undersøgende advokat kan fx have til opgave at foretage en retlig vurdering af, om undersøgelsen giver grundlag for, at personer kan drages til ansvar, fx ansættelsesretligt, erstatningsretligt eller strafferetligt. Derudover kan advokaten have til opgave at komme med anbefalinger til tiltag internt i organisationen, fx ændringer af arbejds-gange eller processer i en kommune.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at advokatens vurderinger ikke er en dom eller en afgørelse. Det er således op til klienten at beslutte, om undersøgelsen skal have konsekvenser.

Er advokatundersøgelsen altid det rette værktøj?

Vejledningen sætter fokus på, hvilke overvejelser advokaten bør gøre sig, inden vedkommende påtager sig at udføre en advokatundersøgelse.

Ifølge vejledningen bør advokaten først overveje, om undersøgelsen er egnet til at blive udført som en advokatundersøgelse, eller om den bør gribes an på en anden måde. I den forbindelse er det relevant at overveje temaerne og formålet med undersøgelsen: Er der en retlig ramme for de spørgsmål, der skal undersøges?

Hvis advokaten påtager sig at udføre undersøgelsen, bør vedkommende derefter overveje, om der er behov for at inddrage andre faglige kompetencer, fx en arbejdsmiljøekspert, en it-ekspert eller en revisor. Det er især vigtigt for at sikre, at advokaten ikke helt eller delvist påtager sig at udføre en undersøgelse, som ligger uden for advokatens faglige kompetence.

Advokaten bør drøfte ovenstående med den klient, der overvejer en advokatundersøgelse. Det bør ske, inden der udarbejdes et kommissorium.

Uvildig advokatundersøgelse

Der skelnes – som i den tidligere vejledning – mellem almindelige advokatundersøgelser og uvildige advokatundersøgelser.

Visse typer af advokatundersøgelser har til formål at sikre en armslængde mellem advokaten og klienten. En advokatundersøgelse kan betegnes som uvildig, hvis en række betingelser er opfyldt. De skal blandt andet sikre

uafhængigheden mellem klienten og advokaten og styrke undersøgelsens objektivitet. Betingelserne for uvildighed supplerer de almindelige retningslinjer for advokatundersøgelser.

Én af betingelserne for, at en advokatundersøgelse kan betegnes som uvildig, er, at advokaten eller andre advokater i samme advokatfirma på det tidspunkt, hvor undersøgelsen påtages, ikke har andre verserende sager for klienten. Det gælder, uanset om den eller de verserende sager vedrører helt andre retlige spørgsmål og udføres for en anden forvaltningsgren.

Betingelsen har den konsekvens, at det i praksis kan være ganske vanskeligt for kommuner at finde en advokat med den tilstrækkelige specialisering inden for offentlig ret, som kan udføre en uvildig advokatundersøgelse. Hos Horten løser vi det på den måde, at det i kommissoriet tilkendegives, at advokatundersøgelsen – som følge af at vi har verserende sager for kommunen – ikke er uvildig, men at de øvrige betingelser for at udføre en uvildig undersøgelse vil blive overholdt.

De øvrige otte betingelser for uvildighed vedrører blandt andet rådighed over undersøgelsens materiale, krav i forbindelse med interview af de involverede personer og krav om høring over konklusioner, der ikke er gunstige for de berørte personer.

Krav om saglighed

Det er advokatens grundlæggende opgave at varetage klientens interesser. Advokaten har dog samtidig en rolle i samfundet, som indebærer, at vedkommende også skal fremme retfærdighed og modvirke uret. I vejledningen – og også i de nye advokatetiske regler – beskrives det på den måde, at advokaten i sine vurderinger i advokatundersøgelsens konklusioner skal være saglig, ligesom advokaten ikke må undertrykke væsentlige oplysninger, som kan have betydning for tredje-mands retsstilling.

Det kan oversættes til, at afrapporteringen ikke må have karakter af et kampskrift til støtte for klienten, men derimod skal være en objektiv og saglig fremstilling af undersøgelsens vurderinger og konklusioner.

Advokatens bevisvurdering

Offentlighedens kritik af advokatundersøgelser som undersøgelsesværktøj har blandt andet omhandlet manglende transparens om undersøgelsens vurderinger og konklusioner.

I vejledningen beskrives det, at advokaten bør sikre, at der er transparens om de vurderinger, der ligger til grund for konklusionerne. Derfor bør advokaten i afrapporteringen redegøre overordnet for de principper for bevisvurdering, som vedkommende har anvendt, herunder for hvilken bevis-

mæssig vægt andenhåndsudsagn eller anonyme udsagn er blevet tillagt.

I afrapporteringen bør advokaten desuden redegøre nøje for vurderingerne, herunder om eventuel bevismæssig tvivl, ligesom der bør redegøres for andre relevante forhold af betydning for vurderinger, fx snævre tidsmæssige rammer for undersøgelsen. Det er vigtigt, da afrapporteringen netop skal danne grundlag for klientens beslutning om, hvilke eventuelle konsekvenser undersøgelsen skal medføre.

Rikke Søgaard Berth
Partner, advokat
rsb@horten.dk

Malene Graff
Specialistadvokat
mgr@horten.dk

Anne Louise Ellingsøe
Advokatfuldmægtig
ael@horten.dk

Vejledningens øvrige indhold

I den nye vejledning kan du også læse om følgende emner:

- Kommissoriet for advokatundersøgelsen
- Sagens oplysning, herunder behandling af oplysninger
- Berørtes og involveredes interesser, herunder muligheder for at varetage egne interesser
- Konklusioner, afrapportering og offentliggørelse.

Solcelleselskaber

- reglerne og de nye muligheder for nettoafregning

Solceller er for mange selskaber en central del i omstillingen til grøn strøm. Vi ser mange projekter i både privat og offentligt regi. Derfor giver vi et kort overblik over reglerne for offentlige solcelleselskaber – samt de nye muligheder for nettoafregning som følge af VE II-direktivets nye og bedre regler for direkte afregning.

Der har tidligere været et identitetskrav, hvilket har betydet, at forbrugeren og producenten skulle være samme juridiske enhed for at kunne egenforbruge elektricitet. De nye regler åbner op for egetforbrug via tredjeparter.

Centrale regler for offentlige solcelleanlæg

Ifølge elforsyningsloven kan kommuner og regioner eje elproduktion. Elforsyningslovens § 4 stiller krav om, at kommunal og regional elproduktion skal udøves i selskaber med begrænset ansvar. Der er dog få undtagelser, hvor kommunen eller regionen kan eje solcelleanlæg i den kommunale eller regionale forvaltning.

Hvis solcelleanlægget opsættes i forbindelse med nybyggeri eller gennemrenoveringer og er en del af den energirammeberegning, der ligger til grund for byggetilladelsen for bygningen, og kommunen/regionen på den baggrund opnår dispensation fra kravet om selskabsmæssig udskillelse, kan en selskabsgørelse undgås.

Kommunen eller regionen kan også lade en tredjepart (fx en solcellevirksomhed) eje solcelleanlægget, som bliver etableret på kommunens eller regionens ejendom.

Kommuners etablering af solcelleselskaber

En kommune kan som udgangspunkt etablere et solcelleselskab i kommunens forsyningskoncern. Ifølge elforsyningslovens § 37a, stk. 4, skal solcelleaktivitet

dog være selskabsmæssigt adskilt fra bl.a. vand- og affaldshåndteringsaktiviteter. Det har derfor stor betydning, hvordan et nyt solcelleselskab etableres.

Nettoafregning – krav og nye muligheder

Som egenforbruger af strøm er det potentielt muligt at spare på elpris, tariffer og/eller elafgiften. Man kan spare tarif og elpris ved selskabsudskillelse eller egetforbrug via tredjepart. Er der derudover givet dispensation fra elforsyningslovens krav om selskabsmæssig udskillelse, jf. elforsyningslovens § 2, stk. 4 (fx ved nybyggeri), kan elafgiften potentielt også spares. I forhold til den eventuelle tarifbesparelse er det muligt at spare en del af den – men ikke det hele. Størrelsen på besparelsen afhænger af den konkrete situation.

Det er væsentligt at understrege, at besparelserne altid vil afhænge af Energinet og den enkelte netvirksomheds tarifmodel. Når man etablerer solcelleselskaber, er det derfor også vigtigt at tage højde for aftaleforholdet mellem kommunen/forsyningen og tredjeparten.

På nuværende tidspunkt er det endnu uafklaret, hvilken pris der skal aftales mellem kommunen og solcelleselskabet. Er det fx markedspris eller kostpris? Udgangspunktet er formentlig markedspris, men det giver også udfordringer i det nuværende volatile marked. Er markedsprisen høj, genererer selskabet et uforholdsmæssigt overskud. Hvis

markedsprisen til gengæld er lav, risikerer man, at selskabet ikke får den fornødne finansiering og dermed går konkurs. Energistyrelsens holdning til spørgsmålet er endnu ikke kendt, men det er et spørgsmål, vi følger tæt i Hortens afdeling for Energi, Forsyning & Infrastruktur.

Line Markert
Partner, advokat
lma@horten.dk

René Frisdahl Jensen
Partner, advokat
rfj@horten.dk

Mads Herdichek Langfeldt
Advokatfuldmægtig
mhl@horten.dk

Astrid Maj Blumensaadt
Advokatfuldmægtig
abt@horten.dk

De seneste ændringer på udbudsområdet

På udbudsområdet er der hen over sommeren sket en række lovgivningsmæssige ændringer. Den 1. juli 2022 trådte lov om ændring af udbudsloven, lov om Klagenævnet for Udbud og tilbudsloven i kraft, ligesom der efterfølgende er udstedt fire bekendtgørelser med afsæt i lovændringerne. Vi gennemgår de væsentligste ændringer og nye bekendtgørelser.

Ændringsloven indeholder følgende væsentlige ændringer, der har praktisk betydning for både ordregivere og potentielle ansøgere og tilbudsgivere:

- Muligheden for udelukkelse styrkes generelt, bl.a. ved at perioden for udelukkelse forlænges til hhv. fem år (obligatoriske udelukkelsesgrunde) og tre år (frivillige udelukkelsesgrunde), og ved at der indføres en ny udelukkelsesgrund om, at ansøger/tilbudsgiver ikke må være etableret i et skattelyland (udbudslovens § 134 a).
- For visse typer af offentlige kontrakter er ordregiver nu forpligtet til at indføre en klausul i kontrakten om, at tilbudsgiveren skal anvende personer under oplæring, når kontrakten gennemføres.
- Overtrædelse af "opdel eller forklar"-princippet kan straffes med en økonomisk sanktion.
- Adgangen til aktindsigt i tilbud begrænses til at gælde for massemedier og for den, der er klageberettiget til Klagenævnet for Udbud i den sag, som aktindsigtsanmodningen vedrører.
- Adgangen til åbning af tilbud på

bygge- og anlægsopgaver justeres, så tilbudsgivernes ret til at blive bekendt med budsummer og eventuelle forbehold i umiddelbar tilknytning til åbningen ikke længere behøver at ske ved fysisk fremmøde.

- Hvis ordregiver anvender omsætning som udvælgelseskriterium, må ordregiveren fremover ikke lægge vægt på den del af en ansøgers omsætning pr. år, som er højere end den dobbelte anslåede værdi af kontrakten.

Fire nye bekendtgørelser

Der er udstedt en ny bekendtgørelse om personer under oplæring, der fastslår, hvilke kontrakter der omfattes af oplæringskravet. Foruden den nye bekendtgørelse om personer under oplæring er der i kølvandet på lovændringen udstedt tre bekendtgørelser.

Der er tale om ændringer af implementeringsbekendtgørelserne for forsyningsvirksomhedsdirektivet, implementeringsbekendtgørelsen for forsvars- og sikkerhedsdirektivet og bekendtgørelsen om tildeling af koncessionskontrakter. For alle tre bekendtgørelser

gælder det, at de nye regler om personer under oplæring finder anvendelse for disse særlige kontrakttyper. Det samme gælder for den nye obligatoriske udelukkelsesgrund om skattely og de nye regler om aktindsigt.

Annelouise Dalgaard Pedersen
Partner, advokat
adp@horten.dk

Trine Louise Balleby Dahl
Advokatfuldmægtig
tid@horten.dk

Nye regler om aktindsigt i offentligt ansattes navne?

Justitsministeriet havde hen over sommeren et udkast til lovforslag i høring, der har til formål at beskytte offentligt ansatte mod chikane. Lovforslaget medfører bl.a., at retten til aktindsigt i ansattes navne begrænses.

Offentligt ansatte oplever i stigende grad chikane, vold og trusler, bl.a. fordi reglerne om aktindsigt i visse tilfælde misbruges til at chikanere de offentligt ansatte. I de senere år er der derfor blevet iværksat en række tiltag for at

øge trygheden for offentligt ansatte. Det betyder bl.a., at der nogle steder er indført identifikations- og medarbejdersnumre, der i visse tilfælde kan anvendes i stedet for de ansattes navne. Et andet tiltag var indførelsen af § 119 a

i straffeloven om chikane af offentligt ansatte.

Ifølge Justitsministeriet er der flere eksempler på, at retten til aktindsigt specifikt udnyttes for at få fat i navneoplysninger, som efterfølgende bruges til chikane mod den ansatte eller dennes familie. Det gælder særligt i kriminalforsorgen.

Grænsen sænkes betydeligt i forhold til chikanøse anmodninger

Det udkast til lovforslag, der har været sendt i høring, indeholder to ændringer i offentlighedsloven og en enkelt ændring i forvaltningsloven. Det må antages, at der – uanset udfaldet af Folketingsvalget – vil være flertal for at gennemføre ændringerne.

Overordnet vil de nye regler betyde, at grænsen for, hvornår en myndighed kan afvise at behandle en anmodning om aktindsigt, der har et retsstridigt, chikanøst eller lignende formål, sænkes betydeligt.

Lovforslaget vil derfor ændre offentlighedslovens § 9, stk. 2, nr. 2, så ordet "chikanøst" fremover indgår i bestemmelsens ordlyd. Indtil nu har myndighederne kunnet undtage navne på offentligt ansatte efter bestemmelsen, men den har i praksis været underlagt en restriktiv fortolkning. Anmodningen har skullet tjene et retsstridigt formål eller lignende, for at bestemmelsen kunne anvendes, ligesom den var begrænset til klare tilfælde af misbrug.

Den foreslåede ændring tydeliggør, at formålet med anmodningen om aktindsigt ikke behøver at være retsstridigt, før en chikanøs anmodning kan afvises. Ændringen gør herudover op med den restriktive fortolkning og udvider bestemmelsens anvendelsesområde. I dag skal det fremgå forholdsvis tydeligt af anmodningen eller omstændighederne i øvrigt, at en anmodning er fremsat med et chikanøst formål for øje, før en myndighed kan afslå anmodningen med henvisning til § 9, stk. 2, nr. 2.

Justitsministeriet fremhæver i høringsudkastet, at formålet med den foreslåede udvidelse ikke er at afskære anmodninger om aktindsigt, der søger at afdække ulovligheder eller uregelmæssigheder i den offentlige for-

valtning mv. På samme måde er det ikke formålet at begrænse pressens adgang til aktindsigt, hvorfor det er skrevet ind i forslaget som en forudsætning, at anmodninger fra massemedier (og forskere) kun helt undtagelsesvist vil kunne afslås med henvisning til bestemmelsen.

Ændringen i forvaltningsloven omhandler partsaktindsigt efter § 9 a, hvor der vil blive indsat et nyt stk. 2, identisk med ændringen i offentlighedslovens § 9, stk. 2, nr. 2.

Afslag på aktindsigt i den ansattes navn

Den anden ændring i offentlighedsloven vedrører ordlyden af § 21, stk. 3. Bestemmelsen vedrører personale-sager og giver i dag offentligheden adgang til oplysninger om blandt andet en offentligt ansats navn, uddannelse og lønmæssige forhold.

I § 21, stk. 3, foreslås følgende indsat: "Der meddeles dog ikke indsigt i oplysninger om den ansattes navn, hvis væsentlige hensyn til den ansattes tryghed taler herimod."

Ændringen er først og fremmest møntet på offentligt ansatte med borgernære funktioner (frontpersonale), hvis arbejdsopgaver indebærer en høj risiko for konflikter med borgere. Det kan fx være ansatte i politiet eller psykiatrien, men kan efter omstændighederne også omfatte andre offentligt ansatte i borgernære funktioner. Vurderingen af, om den ansattes navn skal undtages, skal ske på baggrund af en høring af den ansatte. Hvis den ansatte under høringen udtaler sig imod udlevering, og det i øvrigt er nærmere begrundet, vil

Fremtidsudsigterne for lovforslaget

Efter folketingsvalget er det usikkert, om der fortsat vil være flertal for at vedtage ændringerne.

myndigheden som udgangspunkt skulle give afslag på aktindsigt i den ansattes navn.

I lovforslaget adresseres spørgsmålet om håndteringen af underskriftskravet i forvaltningslovens § 32 b, stk. 1. Efter bestemmelsen skal alle udgående dokumenter i afgørelsessager sikre en entydig identifikation af afsenderen. I lovforslaget forudsættes det, at den ansattes overordnede underskriver og godkender afgørelsen i potentielt chikanøse sager.

Lovforslagets betydning

Hvis lovforslaget vedtages, vil en myndighed i højere grad kunne afslå aktindsigtsanmodninger, med henvisning til at anmodningen har et chikanøst formål. Herudover vil der kunne gives afslag på anmodninger om aktindsigt i oplysninger om offentligt ansattes navne med henvisning til chikane af den pågældende.

Rikke Søgaard Berth
Partner, advokat
rsb@horten.dk

Bo Juul Jensen
Advokat
bjj@horten.dk

Temaserie om byudvikling: Vilkår

De danske byer vokser og vokser, og behovet for boliger, erhverv og kultur driver byudviklingen i mange kommuner og regioner. Vi ser nærmere på nogle af de vilkår for overdragelsen, som kommunen normalt bør overveje i forbindelse med salg af en kommunal ejendom.

Salg af en kommunal ejendom er som udgangspunkt omfattet af bekendtgørelse om offentligt udbud ved salg af kommunens henholdsvis regionens faste ejendomme. Bekendtgørelsen inkluderer også en vejledning.

Det betyder, at salg af en kommunes faste ejendom som udgangspunkt skal ske efter offentligt udbud af ejendommen.

Efter bekendtgørelsens § 3, stk. 1, fastsætter kommunen, på hvilke vilkår en ejendom udbydes til salg. Findes der ikke bestemmelser om, på hvilke vilkår en ejendom kan udbydes til salg i reglerne om offentligt udbud eller i den skrevne lovgivning i øvrigt, skal de forvaltningsretlige retsgrundsætninger og kommunalfuldmagtsreglerne anvendes.

Vilkårene varetager dermed en saglig, kommunal interesse. Derfor skal et vilkår også overholde fx lighedsgrundsætningen, hvilket betyder, at bydere med samme forudsætninger skal behandles ens.

Udbudsmaterialet og aftalegrundlaget

Udbudsmaterialet skal indeholde de krav, som byderne skal opfylde, for at deres tilbud om at købe den kommunale ejendom er konditionsmæssig.

I vejledningen til bekendtgørelsen er det nævnt, at kommunen kan udbyde en kommunal ejendom til salg på en sådan måde, at kommunen ved udbuddet kan komme med forslag til den kommunale ejendoms anvendelse.

Kommunen kan fx kræve, at byderne indleverer et skitseprojekt for bydernes projekt på den kommunale ejendom. På den måde kan kommunen få vished om, at den valgte køber anvender den kommunale ejendom som ønsket, ligesom skitseprojektet kan være grundlaget for en eventuel planproces.

Vi anbefaler ofte, at kommunen vedlægger en købsaftale til udbudsmaterialet, som byderne skal udfylde med blandt andet den tilbudte købesum for den kommunale ejendom og underskrive for at være konditionsmæssig.

Købsaftalen skal indeholde vilkårene for kommunens overdragelse af den kommunale ejendom til den valgte køber, og som køber derfor skal overholde.

Planforhold

Byudvikling forudsætter ofte, at der vedtages et nyt plangrundlag for den kommunale ejendom, ligesom markedsværdien for den kommunale ejendom vil afhænge af, om plangrundlaget vedtages.

Kommunen vil ofte vælge at gennemføre planprocessen for den kommunale ejendom efter udbuddet, så købsaftalen betinges af, at det plangrundlag, som muliggør købers projekt, vedtages.

Fordelen ved den model er, at kommunen i samarbejde med køber kan gennemføre planprocessen og dermed sikre, at købers ønsker til den kommunale ejendom indarbejdes i plangrundlaget, og at man opnår højest mulige markedsværdi for den kommunale ejendom.

Modellen har dog samtidig den ulempe, at kommunen først opnår sikkerhed for, at salget af den kommunale ejendom gennemføres, efter plangrundlaget for den kommunale ejendom er vedtaget.

Kommunen bør i udbudsmaterialet og i købsaftalen gøre opmærksom på, at kommunen både agerer som privat aftalepart (sælger) og som offentlig myndighed i henhold til købsaftalen, og at kommunen som myndighed ikke på nogen måder er bundet eller forpligtet af købsaftalen.

Byggepligt og den kommunale ejendoms anvendelse

Kommunen udbyder normalt en kommunal ejendom til byudvikling med et ønske om, at køber også rent faktisk gennemfører denne udvikling.

Det nye plangrundlag for den kommunale ejendom indebærer ikke i sig selv en handlepligt for køber til at anvende den kommunale ejendom til byudvikling eller til at påbegynde og færdiggøre byudviklingen.

Ifølge vejledningen kan kommunen fastsætte begrænsninger for den kommunale ejendoms anvendelse – fx at den kommunale ejendom fortsat

skal anvendes til et bestemt – lovligt – kommunalt formål, eller at der skal opføres et byggeri med et bestemt indhold og udseende.

For at sikre at anvendelseskravet opfyldes, og at byggepligten påbegyndes og færdiggøres rettidigt, kan det indarbejdes i købsaftalen, at:

- Køber skal opnå endelig ibrugtagningstilladelse til byudviklingen inden for den frist, der aftales med kommunen.
- Den kommunale ejendom skal anvendes til det ønskede formål.
- Kommunen har en ret, men ikke en pligt, til at tilbagekøbe den kommunale ejendom, hvis køber ikke overholder fristen eller anvendelseskravet.
- Køber ikke kan videreoverdrage den kommunale ejendom, før den endelige ibrugtagningstilladelse foreligger.

Ifølge vejledningen har kommunen en forpligtelse til at sikre, at køber også overholder vilkårene. Det kan kommunen sikre ved at tinglyse deklarationen om

byggepligten, anvendelseskravet, tilbagekøbsretten og forbuddet mod videreoverdragelse på den kommunale ejendom.

Thomas Krucov Jensen
Partner, advokat
tkj@horten.dk

Bo Juul Jensen
Advokat
bjj@horten.dk

Frederikke Kjeldskov Simonsen
Advokatfuldmægtig
fks@horten.dk

Temaserie om byudvikling

Denne artikel udgør femte artikel i vores temaserie, som belyser de emner, der oftest kan give anledning til juridiske og procesorienterede overvejelser i forbindelse med byudviklingsprojekter.

Gribskov Forsyning har fået et nyt selskab: Gribskov Genbrug & Ressourcer

I foråret 2022 besluttede Gribskov Kommune at overdrage sine affaldsaktiviteter til Gribskov Forsyning. Forsyningen oprettede 1. juli 2022 et nyt selskab til at varetage de nye aktiviteter: Gribskov Genbrug & Ressourcer A/S. Vi har interviewet Mette Therkildsen, administrerende direktør i Gribskov Forsyning, der fortæller om rejsen.

Indtil Gribskov Forsyning overtog affalds- og ressourceområdet fra kommunen 1. juli 2022, stod den kommunale forvaltning for både myndigheds- og driftsopgaverne på området. Forsyningen varetog kommunens spildevandsaktiviteter under navnet Gribvand. Ved overtagelsen skiftede Gribvand navn til Gribskov Forsyning og stiftede et nyt selskab til at varetage de nye opgaver på affalds- og ressourceområdet. Illustrationen på næste side viser, hvordan forsyningskoncernen ser ud idag.

Hvad var baggrunden for udskillelsen?
Overvejelserne om udskillelsen kom både indefra og udefra. For det første havde vi et ønske om at udvide aktiviteterne i Gribvand. For det andet blev der med Klimaplanen for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi stillet helt nye krav på området, bl.a. en ændring af kommunens rolle, udlicitering af opgaver og særskilt indsamling af ti affaldsfraktioner. Det var derfor oplagt at se på mulighederne for, at Gribvand kunne påtage sig disse nye opgaver.

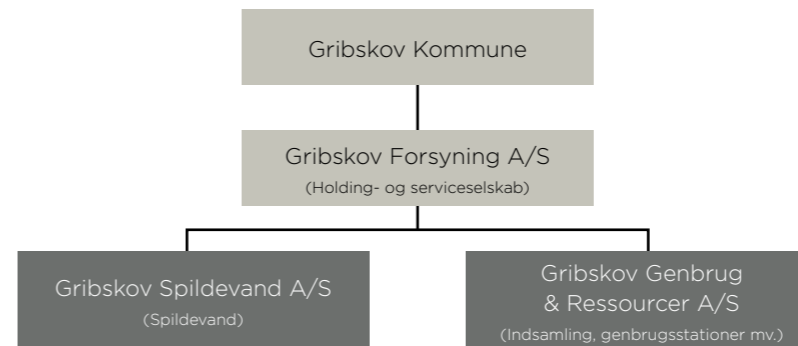
Hvad var formålet med overtagelsen af genbrugs- og ressourceområdet?

Formålet var både at styrke forsyningsens robusthed og et hensyn til borgerne. Vi ville være på forkant med den forventede nye regulering og samtidigt holde affaldsgebyret nede. Med den nye organisation kan vi skabe synergier mellem forsyningsarterne i Gribskov Forsyning og udføre opgaverne omkostningseffektivt. Dermed kan vi forhåbentligt undgå store stigninger i affaldstaksterne som følge af de nye krav om bl.a. særskilt affaldsindsamling.

Hvordan foregik processen?

Det var en meget smidig proces, bl.a. takket være det gode samarbejde mellem forsyningen og kommunen. Arbejdet foregik i en styregruppe med

Organisationsoversigt over Gribskov Genbrug & Ressourcer

deltagelse af kommunen, forsyningen og vores rådgivere: Horten og EY. Styregruppen holdt styr på det politiske spor, selskabssporet og organisationssporet.

Hvad arbejdede I med i de forskellige spor?

I det politiske spor forberedte vi de nødvendige politiske godkendelser. Overdragelsen blev principgodkendt i byrådet 5. april 2022 og endeligt godkendt 14. juni 2022. Vi overtog affalds- og ressourceområdet fra kommunen 1. juli 2022.

I selskabssporet forberedte vi kapitalforhøjelsen i Gribvand i forbindelse med de nye opgaver, navneskiftet til Gribskov Forsyning og stiftelsen af det nye affalds- og ressourceområde. Det hele skulle godkendes på generalforsamlingen. Det skete 20. juni 2022. Det nye selskab blev stiftet 1. juli 2022, så det kunne varetage de nye opgaver, så snart de var overdraget.

I organisationssporet forberedte vi selve organisationsændringen. Det var vigtigt for os at inddrage medarbejderne i virksomhedsoverdragelsen. De var fx med

Mette Therkildsen er administrerende direktør i Gribskov Forsyning A/S og har stået i spidsen for forsyningskoncernen siden 2009. Hun har tidligere erfaring som direktør i Københavns Energi samt fra TDC og Lego.

til at vælge det nye navn for selskabet: Gribskov Genbrug & Ressourcer.

Hvad overraskede dig mest i processen?

Der har heldigvis ikke været væsentlige overraskelser. Men det er klart, at når der virksomhedsoverdrages et helt område, så er der virkelig mange opgaver, store som små, der skal håndteres: Personale, strukturer, processer og nye systemer. Det kan lyde enkelt, men det kræver styring og opmærksomhed.

Hvordan fungerer organisationen i dag?

Vi er godt på vej. Vi har ansat en leder til området, og bestyrelsen har afholdt sit første møde. Stiftelsen af selskabet er jo kun begyndelsen. Nu skal det virkelig ske. Processerne er ved at være på plads. It-systemerne er udbygget for at håndtere afregning og sager for vores nye affaldskunder. Økonomisystemet og personalehåndteringssystemet er taget i drift. Hjemmesiden er opdateret med information om vores forsyning på affalds- og ressourceområdet, og det øvrige kommunikationsmateriale bliver opdateret.

Vi har brugt en del energi på at etablere en ny samarbejdsstruktur med en mødeplan. Dermed sikrer vi, at der er god kommunikation mellem selskaberne i koncernen. Vi har et overordnet samarbejdsudvalg, som vil afholde sit første møde lige om lidt. Vi har overblik over leverandørerne og kontrakterne på området, såvel de eksterne som de koncerninterne. Vi har sat en mødestruktur op med vores eksterne samarbejdspartnere og koordinerer desuden løbende med kommunens myndighedsafdeling. Det fungerer godt med en organisation, hvor drifts- og myndighedsopgaverne er adskilt.

I har sandelig været på forkant med den forventede nye regulering. Et bredt politisk flertal i Folketinget indgik 30. august 2022 en aftale om

selskabsgørelse af kommunale affaldsaktiviteter. Det kan derfor forventes, at alle kommuner skal selskabsgøre deres affalds- og ressourceaktiviteter. Hvad er dine gode råd til andre, der skal igennem samme proces?

Mine tre gode råd til virksomhedsoverdragelser er:

- 1. Plan**
For en god start skal tidsplanen skal være på plads meget hurtigt. Vi arbejdede med to parallelle drejebøger, én for kommunen og én for forsyningen.
- 2. Projektorganisation**
Sørg for, der er en effektiv projektorganisation, der kan træffe beslutninger, bistået af et rådgiversteam, så kompetencerne er til stede, og der er styr på materialer og kvaliteten heraf.
- 3. Personale**
Inddrag de medarbejdere, der skal overdrages sammen med virksomheden, og dem, som de kommer til at samarbejde med. Det er vigtigt med løbende feedback, så medarbejderne hele tiden er informeret om, hvad der sker – her og nu og på sigt.

Line Markert
Partner, advokat
lma@horten.dk

Klavs V. Gravesen
Partner, advokat
kvg@horten.dk

Renée Van Naerssen
Advokat
rvn@horten.dk

Timmi Smed O'Brien
Advokatfuldmægtig
tob@horten.dk

Bedre balance mellem beskyttelse og nutidig benyttelse af fortidsminder

Folketinget vedtog 8. juni 2022 lov om ændring af museumsloven, lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet og en række øvrige love (lov nr. 900 af 21. juni 2022), der trådte i kraft 1. juli 2022. Ændringslovens hovedformål er at sikre en bedre balance mellem beskyttelse, formidling og tilgængelighed af fortidsminder.

De nye regler åbner mulighed for en mere lempelig administration af fortidsminder, der i dag benyttes til beboelse eller anden anvendelse uden relation til det historiske anlæg. I forarbejderne til ændringsloven fremgår følgende: "Kulturministeriet finder derfor, at der er grundlag for en lempeligere administration på sådanne lokaliteter, når faglige forhold ikke taler imod det."

Forbuddet mod tilstandsændringer fastholdes

Det fremgår af museumslovens § 29 e, stk. 1, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Dette grundlæggende princip om forbud mod tilstandsændringer er fastholdt i ændringsloven.

Tilstandsændringer af underordnet betydning

Ændringsloven medfører dog, at tilstandsændringer i beskyttede fortidsminder ikke længere kræver dispensation, når tilstandsændringen er af underordnet betydning. Ændringsloven fastsætter således som noget nyt en bagatelgrænse i forhold til museumslovens forbud mod ændringer i fortidsminder.

Formålet med ændringen er ifølge lovforarbejderne bl.a. at udvide større fleksibilitet i forhold til at imødekomme private beboeres behov og almene offentlige behov samt at sikre administrative lettelser for ejere og myndigheder.

Forhold der kan tillægges positiv vægt ved dispensationer

Det følger af museumslovens § 29 j, at kulturministeren i særlige tilfælde kan gøre undtagelse fra museumslovens grundlæggende princip om, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Som noget nyt er det indskrevet i museumslovens § 29 j, stk. 3, at bl.a. følgende forhold kan tillægges positiv vægt ved vurderingen af, om der foreligger et særligt tilfælde, der kan give dispensation til ændringer i fortidsminder:

- Forholdet er foranlediget af anden lovgivning.
- Forholdet muliggør nutidig, etableret anvendelse.
- Forholdet sikrer og styrker fortidsmindets bevaring.
- Forholdet sikrer og styrker formidling og tilgængelighed af fortidsmindet.
- Forholdet er forskningsbetinget.
- Fortidsmindet danner ramme om midlertidige aktiviteter.

Formålet med ændringen er ifølge lovforarbejderne at skabe et mere gennemsigtigt administrationsgrundlag og mere eksplicite rammer for, hvilke forhold der kan tillægges positiv vægt i vurderingen af, om der kan meddeles dispensation. De seks oplyste forhold er ifølge lovforarbejderne ikke udtømmende.

Beskyttelse af fortidsminder opført i år 1865 eller senere

Som noget nyt skal de fortidsmindetyper, der er nævnt i museumslovens bilag 1, kapitel 1, og som er opført i år 1865 eller senere, fremover beskyttes ved konkret meddelelse. Ændringsloven indebærer derfor, at den hidtidige automatiske beskyttelse for fortidsminder, der er opført i år 1865 eller senere, fjernes.

Hensigten med ændringen er ifølge lovforarbejderne bl.a. at forhindre den automatiske og ikke fagligt begrundede tilvækst af nyere tids anlæg, som er opført i år 1865 eller senere, samt at muliggøre at der i stedet foretages en konkret udvælgelse af beskyttelsesværdige fortidsminder.

Anne Sophie K. Vilsbøll
Partner, advokat
akv@horten.dk

Signe Eggert Bojesen-Koefoed
Advokatfuldmægtig
sbk@horten.dk

Godt begyndt - forudsætningerne for et godt partnerskab

Ingen kan alting selv. Derfor er det tit attraktivt eller nødvendigt at samarbejde med andre. Offentlige myndigheder og virksomheder indgår ofte i partnerskaber med hinanden eller med private. Men hvordan skaber man de bedste forudsætninger for et godt samarbejde?

Deltagerne går ofte ind i et partnerskab med vidt forskellige forudsætninger og målsætninger. Offentlige myndigheder ønsker fx at løse sine opgaver hensigtsmæssigt, bevæge sig ind på nye områder eller at forfølge politiske mål. Private aktører er ofte drevet af ønsker om at opnå profit ved samarbejdet eller opbygge nye kompetencer.

Vi ser nærmere på, hvordan parterne sikrer sig et robust partnerskab, (I) før det formaliseres i en aftale, (II) når partnerskabet kører, og (III) når det engang skal afvikles igen.

Hvordan findes den rigtige partner til det langvarige samarbejde?

Før en organisation indleder et tættere samarbejde med en anden part, bør organisationen gøre sig klart, hvilke krav og ønsker den har til det fælles projekt og til den eller de øvrige parter. Initiativtageren bør samtidigt overveje og undersøge, hvilke krav og ønsker en potentiel partner kan have.

Mange konflikter opstår, fordi parterne ikke tidligt har afstemt deres forventninger, forudsætninger og ønsker til samarbejdet. Parterne har gode muligheder for at imødekomme en stor del af konflikterne ved grundig dialog i opstarten af partnerskabet, fx i forbindelse med parternes udformning af aftalegrundlaget for partnerskabet.

Det er vigtigt at være klar på egne ufravigelige krav til partnerskabet og til samarbejdspartnerne. For offentlige myndigheder er det fx vigtigt at være

opmærksom på, om myndigheden har hjemmel til at deltage i alle aktiviteter, og om der er særlige krav til proces for valg af partnere, finansiering, tilgængelighed eller andet.

Hvordan sikres et velfungerende løbende samarbejde?

En god aftale er fundamentet for et godt samarbejde. I aftalen beskriver parterne deres mål og forudsætninger for samarbejdet, og de regulerer, hvordan samarbejdet skal forløbe. Det er vigtigt at gøre sig umage, have tillid og foretage en god forventningsafstemning, inden aftalen udarbejdes. Så vil det ofte ikke være nødvendigt at finde aftalen frem igen.

Vi ser ofte eksempler på værdien af de indledende drøftelser og tidlig ekstern involvering. Særligt i projekter om grøn omstilling, hvor nye (juridiske) rammer ofte kommer i spil.

Tit er det en fordel at inddrage en neutral tredjepart tidligt i processen – også før samarbejdsaftalen bliver underskrevet. En tredjepart kan ofte se parternes samarbejde fra et andet perspektiv og stille kritiske spørgsmål. En neutral tredjepart kan fx være en rådgiver, som kan bidrage til at sikre mere effektive løsninger, både proces- og omkostningsmæssigt.

Hvordan kan parterne skilles på den optimale måde?

I ethvert langvarigt samarbejde bør begge parter gøre sig tanker om, hvad de gør, når opgaven er løst, eller parterne

skal skilles af andre årsager. Det bør reguleres fra starten i et samarbejde, hvor parterne som regel nemmest kan blive enige. Også selvom det kan kræve nogle svære snakke, på et tidspunkt hvor parterne stadigvæk er i gang med at finde hinanden.

Det bør reguleres, hvem der får hvad, når man skilles – og også selve processen. Hvis parterne fx etablerer et fælles aktieselskab, så bør parterne bl.a. tage stilling til, om en af parterne skal have forkøbsret til aktierne, ret til at sælge til tredjemand, eller om selskabet opløses eller spaltes efter bestemte principper.

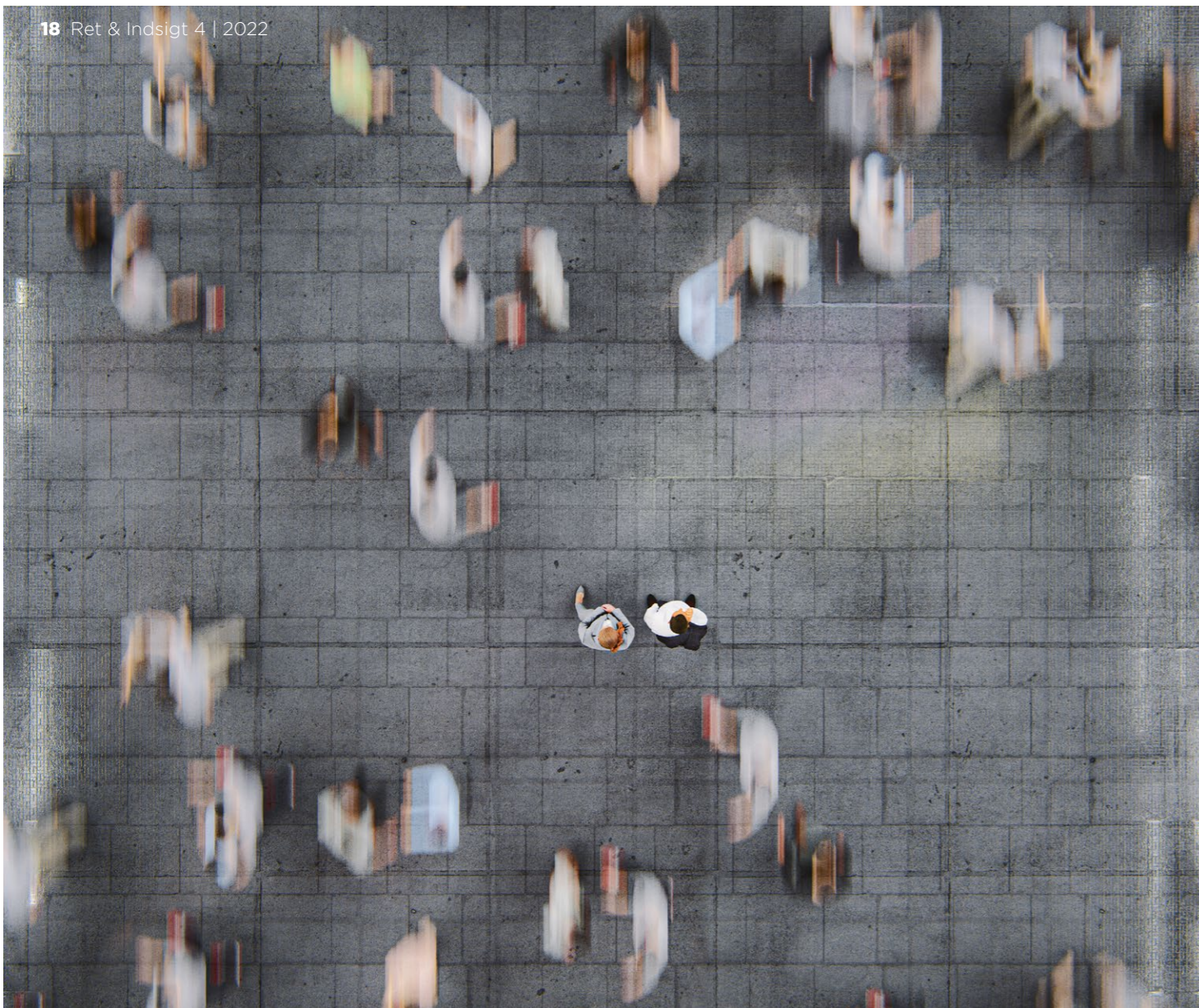
Line Markert
Partner, advokat
lma@horten.dk

Mads Peter Rosenius Olsen
Advokat
mpo@horten.dk

Mads Herdichek Langfeldt
Advokatfuldmægtig
mhl@horten.dk

Nyt fra Højesteret om forskelsbehandling

Højesteret har i to domme af henholdsvis 6. og 7. september 2022 behandlet spørgsmål om forskelsbehandling på arbejdsmarkedet på grund af handicap samt religion og tro. Vi gennemgår de to nye højesteretsdomme, og i lyset af dommene giver vi et overblik over, hvad arbejdsgiver bør være særligt opmærksom på.

Forskelsbehandlingsloven forbyder arbejdsgivere at forskelsbehandle lønmodtagere – både direkte og indirekte – på baggrund af blandt andet handicap, religion og tro.

Indirekte forskelsbehandling kan opstå, hvis et tilsyneladende neutralt krav stiller personer omfattet af forskelsbehandlingsloven ringere end andre.

Det anses dog ikke som indirekte forskelsbehandling, hvis kravet er objektivt begrundet i et sagligt formål,

og midlerne til at opfylde kravet er hensigtsmæssige og nødvendige.

Er der tale om en medarbejder med et handicap, pålægger forskelsbehandlingsloven desuden arbejdsgiveren en tilpasningsforpligtelse, som kan få betydning ved indirekte forskelsbehandling. Tilpasningsforpligtelsen indebærer, at en arbejdsgiver skal iværksætte hensigtsmæssige foranstaltninger for at imødekomme medarbejderens skånebehov, der gør det muligt for medarbejderen at fungere

på lige fod med andre, fx ved at indrette lokaler eller tilpasse udstyr. Det gælder dog ikke, hvis det pålægger arbejdsgiveren en uforholdsmæssig stor byrde, som ikke i tilstrækkelig grad kan lettes gennem offentlige foranstaltninger.

Opsigelse af medarbejder med handicap

Den ene højesteretssag omhandlede en medarbejder diagnosticeret med angst, tilbagevendende depressioner og ADHD, som var blevet bevilliget et fleksjob som idrætskoordinator i en forening.

En væsentlig del af arbejdet som idrætskoordinator bestod i at varetage svømmeundervisning, hvilket forudsatte,

at medarbejderen årligt bestod en livredderprøve. På et møde havde medarbejderen imidlertid tilkendegivet, at hun ikke magtede at deltage i livredderprøven i 2020, samt at hun havde behov for en kontaktperson på arbejdspladsen.

Det var ikke muligt for foreningen at opfylde medarbejderens skånebehov, og medarbejderen blev derfor opsagt.

Under sagen var der enighed om, at medarbejderen var handicappet i forskelsbehandlingslovens forstand. Højesteret skulle alene tage stilling til, om faget for opsigelsen havde opfyldt sin tilpasningsforpligtelse, eller om opsigelsen udgjorde indirekte forskelsbehandling i strid med forskelsbehandlingsloven.

Højesteret: Arbejdsgiver havde opfyldt sin tilpasningsforpligtelse

Højesteret lagde vægt på, at svømmeundervisning var en væsentlig del af medarbejderens arbejde i foreningen som idrætskoordinator. Det blev lagt til grund, at foreningens bestyrelse forud for opsigelsen havde drøftet og undersøgt mulighederne for at opfylde medarbejderens skånebehov, herunder muligheden for at få andre til at varetage svømmeundervisningen.

På den baggrund fandt Højesteret, at foreningen havde opfyldt sin tilpasningsforpligtelse, og at der ikke var grundlag for at fastslå, at foreningen burde have foretaget andre tilpasningsforanstaltninger. Under hensyn til foreningens karakter, størrelse og økonomi var der ifølge Højesteret ikke grundlag for at anfægte foreningens vurdering af, at det hverken var muligt at fritage medarbejderen fra svømmeundervisningen eller stille en kontaktperson til rådighed.

Opsigelsen af medarbejderen var derfor ikke sket i strid med forskelsbehandlingsloven.

Der lægges vægt på arbejdsgivers størrelse

Dommen viser, at der blandt andet lægges vægt på arbejdsgiverens karakter, størrelse og økonomi, når det vurderes, hvorvidt arbejdsgiver har opfyldt sin tilpasningsforpligtelse, herunder muligheden for at fritage en medarbejder med et handicap fra opgaver, som vedkommende ikke kan varetage, men som er væsentlige for den pågældende stilling.

Det kan derfor udgøre en uforholdsmæssig stor byrde for en arbejdsgiver, hvis den eneste reelle afhjælpningsmulighed er at ansætte en anden

medarbejder til at varetage opgaver, som medarbejderen med handicap ikke vil kunne varetage. I så fald har man som arbejdsgiver ikke altid pligt til at iværksætte en sådan foranstaltning.

Opsigelse af medarbejder på baggrund af religion og tro

Den anden højesteretssag angik en idrætslærer ansat på et gymnasium. Idrætslæreren tilhørte det godkendte trossamfund Syvendedags Adventistkirken, som helligholder lørdage.

Modsat tidligere år var idræt blevet et studieretningsfag på gymnasiet, og faget skulle derfor præsenteres til et åbent hus-arrangement på en lørdag. Idrætslæreren blev i den forbindelse bedt om at møde på arbejde den pågældende lørdag, da han var den eneste idrætslærer ansat på gymnasiet. Idrætslæreren nægtede at møde på arbejde, da det gik imod hans religiøse overbevisning. Som følge af udeblivelsen blev idrætslæreren opsagt.

Idrætslæreren klagede til Ligebehandlingsnævnet, som tilkendte idrætslæreren en godtgørelse svarende til ni måneders løn for indirekte forskelsbehandling i strid med forskelsbehandlingsloven. Gymnasiet indbragte sagen for landsretten, som fandt, at opsigelsen ikke var i strid med forskelsbehandlingsloven, da kravet om deltagelse i åbent hus-arrangementet var nødvendigt. Sagen er nu blevet behandlet af Højesteret.

Højesteret: Krav om fremmøde var ikke udtryk for forskelsbehandling

Under sagen var der enighed om, at kravet om fremmøde var objektivt begrundet i et sagligt formål, og at det var hensigtsmæssigt. Højesteret skulle derfor alene tage stilling til, om kravet om fremmøde var nødvendigt.

Det beror på en konkret proportionalitetsvurdering, om nødvendighedskravet er opfyldt, herunder om arbejdsgiveren har haft mulighed for at anvende mindre indgribende midler end et påkrav om fremmøde for idrætslæreren.

Højesteret lagde til grund, at åbent hus-arrangementet var vigtigt for gymnasiets markedsføring, samt at arrangementet var placeret om lørdagen af hensyn til målgruppens muligheder for at deltage.

Derudover lagde Højesteret vægt på, at medarbejderen var eneste idrætslærer på gymnasiet, og at ingen andre havde mulighed for at varetage opgaven. Den eneste tilfredsstillende mulighed var derfor at ansætte eksterne idræts-

lærere til at varetage præsentation og undervisning ved arrangementet.

Højesteret fandt, at kravet om fremmøde til åbent hus-arrangement den pågældende lørdag var nødvendigt for at kunne præsentere de besøgende for faget på et tilstrækkeligt fagligt niveau. Det var derfor ikke i strid med forskelsbehandlingslovens forbud mod forskelsbehandling på grund af religion og tro at opsigelse af medarbejderen på baggrund af udeblivelsen.

Arbejdsgiver overlades et skøn, der påvirker proportionalitetsvurderingen

Dommen understøtter, at det kan udgøre indirekte forskelsbehandling på baggrund af religion og tro, hvis man som arbejdsgiver ikke tager hensyn til medarbejdere, som på grund af deres religion eller tro har helligdage på andre tidspunkter end de officielle helligdage i Danmark.

Dog viser dommen også, at der overlades et vist skøn til arbejdsgiveren ved vurderingen af, hvad der må anses at være nødvendigt for at imødekomme et sagligt formål med fx krav om fremmøde. I sagen faldt den konkrete proportionalitetsvurdering ud til fordel for arbejdsgiver, da arbejdsgiver havde løftet bevisbyrden for, at krav om fremmøde var nødvendigt.

Kristine Friis Nolsø
Specialistadvokat
kfn@horten.dk

Signe Rydahl Werming
Senioradvokat
siw@horten.dk

Marie Sylvest Fosbo
Advokatfuldmægtig
msf@horten.dk

Gode råd til at sikre en korrekt screening efter miljøvurderingsloven

Det er efterhånden almindeligt kendt, at det er nødvendigt at screene projekter, som er omfattet af miljøvurderingslovens bilag 2. Men det er knap så kendt, hvilke oplysninger man som myndighed (lovligt) kan inddrage i grundlaget for en screeningsafgørelse. Vi giver dig her konkrete råd, der sikrer, at der kun lægges relevante oplysninger til grund for screeningsafgørelsen.

Før et projekt, som er omfattet af miljøvurderingslovens bilag 2, kan etableres, udvides eller ændres, skal bygherren sende en skriftlig ansøgning til den relevante myndighed, jf. miljøvurderingslovens § 19, stk. 1. Det er som udgangspunkt bygherrens ansvar at vurdere, om et påtænkt projekt er omfattet af miljøvurderingslovens bilag 2, og dermed om bygherren skal indsende en ansøgning. Myndigheden vil dog være forpligtet til at vejlede bygherren om det.

Et projekt, der er omfattet af miljøvurderingslovens bilag 2, må ikke påbegyndes, før den kompetente myndighed ved en screeningsafgørelse har meddelt bygherren, at projektet ikke forventes at kunne få væsentlig negativ indvirkning på miljøet. Kan en myndighed ikke udelukke, at projektet kan have en væsentlig miljøpåvirkning, skal projektet underkastes en miljøvurdering.

Screeningsafgørelsen skal kunne træffes på baggrund af indholdet af bygherrens ansøgning. Ifølge miljøvurderingslovens § 19 skal bygherren i sin ansøgning oplyse om projektets karakteristika, dets forventede væsentlige indvirkninger på miljøet samt tilgængelige resultater af andre relevante vurderinger af projektets indvirkninger på miljøet, som er foretaget i medfør af EU-lovgivning. Herudover er der i miljøvurderingsbekendtgørelsens bilag 1 fastlagt krav til minimumsindholdet i en ansøgning.

Undlad at indsamle supplerende oplysninger

I tvivlstilfælde kan det være nærliggende for en myndighed at bede bygherren om at foretage supplerende undersøgelser eller bede om yderligere oplysninger om et ansøgt projekt for at vurdere, om miljøpåvirkningerne er væsentlige. Den fremgangsmåde er dog ofte problematisk.

Lovens krav til bygherrens ansøgning må forstås sådan, at screeningsafgørelsen skal kunne træffes på grundlag af de minimumsoplysninger, loven kræver.

Det er derfor alene i de tilfælde, hvor ansøgningen ikke allerede lever op til kravene i miljøvurderingsloven, at en myndighed vil kunne efterspørge supplerende oplysninger.

Hvis myndigheden på baggrund af indholdet i ansøgningen (med indhold svarende til kravene i miljøvurderingsloven) ikke vurderer, at det kan udelukkes, at projektet kan få en væsentlig indvirkning på miljøet, vil myndigheden være forpligtet til at kræve, at projektet undergår en egentlig miljøvurdering.

Hvis miljøvurderingsmyndigheden beder om flere oplysninger end de oplysninger, der kan stilles krav om efter miljøvurderingslovens § 19 og bilag 1, vil det i sig selv indikere, at det ikke på forhånd kan udelukkes, at projektet kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Projektet er dermed ikke egnet til at undergå en screeningsproces, men må i stedet undergå en egentlig miljøvurdering, før projektet kan sættes i gang.

Indsamling af oplysninger ud over minimumskravene må i den situation sidestilles med en påbegyndt miljøvurdering.

Overoplysning af projektets karakteristika skal ikke tillægges vægt

I praksis sker det ofte, at bygherren indsender flere oplysninger om det ansøgte end minimumskravene til ansøgningen dikterer. Det kan i sig selv være udmærket for at forstå projektet, men det kan også risikere at vanskeliggøre miljøvurderingsmyndighedens arbejde.

Hvis det på baggrund af minimumsoplysningerne ikke kan vurderes, om det konkrete projekt kan forventes at få væsentlig indvirkning på miljøet, er det nødvendigt at foretage en miljøvurdering.

Derfor kan miljøvurderingsmyndigheden ud fra et omgængelsessynspunkt heller ikke lægge vægt på fremsendte oplysninger om projektet, der ligger ud over lovens minimumskrav til ansøgningen. Bygherren kan med andre ord ikke undgå miljøvurdering af projektet ved at overoplyse om projektet i screeningsprocessen.

Henriette Soja
Partner, advokat
hso@horten.dk

Tina Toft
Director, advokat
tnt@horten.dk

Julie Ingemann Carstens
Advokatfuldmægtig
jic@horten.dk

Sundhedsfarlige boliger - tilsyn og håndhævelse

Bygninger - især dem, der anvendes til beboelse - må ikke være sundheds- eller sikkerhedsmæssigt farlige. Byfornyelsesloven indeholder mange regler og hensyn, der skal overholdes, før der kan foretages indgreb i ejendomsretten og i borgeres hjem og boliger, herunder kondemnering.

Kondemnering betyder, at der nedlægges forbud mod at benytte bygningen eller en del af den til beboelse eller ophold for mennesker.

Reglerne i byfornyelseslovens kapitel 9 regulerer relativt detaljeret betingelserne og processen frem mod kondemnering og konsekvenserne af en afgørelse om kondemnering.

Anmeldelsesordning for ældre boliger på landet

I 2020 blev byfornyelseslovens kondemneringsregler suppleret med § 80a. Bestemmelsen indførte en anmeldelsesordning, som kommunen kan vælge at benytte, hvis de vurderer, at ordningen kan være relevant for kommunen.

Hvis en kommune vedtager anmeldelsesordningen, skal udlejere af visse ældre boliger anmelde den påtænkte udlejning

til kommunen. Kommunen har derefter 30 dage til at besigtige og vurdere boligen. Hvis der er brug for mere tid, kan kommunen nedlægge et midlertidigt forbud på op til to år, hvis boligen skønnes at være sundhedsfarlig.

Reglen om den valgfri anmeldelsesordning er blandt andet tænkt som et redskab for kommuner, der oplever udfordringer med at forhindre, at sundhedsfarlige bygninger tages i brug - herunder udlejes - til beboelse. Det gælder især i landdistrikter, hvor boligerne er billige og kan tiltrække udsatte borgere og familier. Reglen kan dermed også anvendes til at modvirke spekulation i opkøb af den type boliger.

Hvad er en sundhedsfarlig bolig?

Kondemneringsreglerne gælder først og fremmest boliger og lokaler, som faktisk benyttes til beboelse eller ophold. Men kommunen har også

hjemmel i byfornyelseslovens § 76 til at gribe præventivt ind med forbud mod beboelse af tomme boliger, der vurderes at være sundheds- eller brandfarlige. Dermed kan kommunen forhindre, at potentielle boligkøbere skuffes med hensyn til en ejendoms egnethed til beboelse. Kommunen kan også være med til at forhindre eventuelle spekulative opkøb og udlejning af sundheds- eller brandfarlige boliger.

Det er en skønsmæssig afgørelse, om en bolig er sundhedsfarlig. Byfornyelsesloven oplister en række mindstekrav, som skønnet skal baseres på. Mindstekravene omfatter blandt andet tilstrækkelig opvarmning og adgang til godt drikkevand, dagslys, luftfornyelse og toiletforhold, et tilfredsstillende indeklima samt beskyttelse mod fugt, kulde og støj. Skimmelsvamp, der ikke kan afhjælpes ved udluftning eller lignende, er et typisk eksempel på forhold, der falder under reglerne for kondemnering.

Loven gælder alle lokaliteter, som anvendes til bolig eller ophold, uanset ejerforhold. Det er et krav, at boligen faktisk udgør en sundhedsfare; en risiko for sundhedsfare er derfor ikke nok.

Hvad har kommunen ansvar for?

Ansaret for, at en ejendom ikke udgør sundheds- eller brandfare, ligger først og fremmest hos ejeren af ejendommen.

Men efter kondemneringsreglerne har kommunen både en tilsynsforpligtelse og - om nødvendigt - en handlepligt i forhold til bygninger, som bruges til bolig eller ophold. Tilsynsforpligtelsen betyder omvendt, at kommunen ikke har pligt til at føre tilsyn med tomme bygninger. Kommunen bestemmer selv, hvordan den vil tilrettelægge tilsynet og de tilhørende retningslinjer, blot tilsynet er egnet til at konstatere, om der er muligt kondemnable forhold.

Hvis kommunen under tilsynet bliver opmærksom på, at der er en sundhedsrisiko ved en lokalitet, der anvendes til bolig eller ophold, er kommunen forpligtiget til at rejse en sag efter byfornyelsesloven. Det vil først og

fremmest betyde en nærmere undersøgelse af forholdene og underretning af ejer og beboere. Hvis der derefter konstateres aktuel sundhedsfare, har kommunen pligt til at gribe ind med en forbudsafgørelse og eventuel opfølgende håndhævelse.

Kommunen kan delegere det løbende tilsynsarbejde til en forvaltningsenhed eller oprette en boligkommission.

Besigtigelse og kondemnering

For at kommunen (eller en eventuel nedsat boligkommission) kan vurdere, om der er sundheds- eller brandfare i en bygning, er det som regel nødvendigt, at forholdene besigtiges af fagfolk med byggeteknisk, brandteknisk eller sundhedsmæssig ekspertise.

Besigtigelsen er et tvangsindgreb, som forudsætter, at kommunen har truffet afgørelse efter reglerne i byfornyelsesloven. Derefter skal retssikkerhedslovens regler om tvangsindgreb og oplysningspligt iagttages. Underretning om besigtigelsen skal meddeles til den eller de personer, som råder over de lokaliteter, som skal besigtiges. Det vil normalt sige den, der ejer eller lejer de lokaler, som skal undersøges. Det er derimod ikke nødvendigvis alle, der forvaltningsretligt er parter i sagen, som skal underrettes om besigtigelsen. Fx har kommunen pligt til at underrette en lejer om gennemførelse af en besigtigelse, men ikke udlejeren.

Underretningen om besigtigelse skal normalt indeholde et passende varsel og frist for eventuelle indsigelser. Varsling kan dog undlades efter retssikkerhedslovens regler herom, hvis formålet fx vil forspildes, eller hvis der skønnes at være risiko for akut fare.

Under en besigtigelse har kommunen mulighed for at foretage nødvendige destruktive indgreb for fx at sikre beviser.

Hele processen med underretning, besigtigelse og eventuelle destruktive indgreb forudsætter derfor, at kommunen undervejs træffer en række afgørelser, som hver især skal være gyldige.

Viser oplysningerne og besigtigelsen, at boligen udgør en sundheds- eller brandfare, har kommunen en pligt til at kondemnere. Kommunen skal i den

forbindelse fastsætte en frist for fraflytning og rydning af de kondemnede lokaliteter. Forbuddet skal tinglyses på ejendommen.

Hvad sker der med bygningen?

I forlængelse af et kondemneringsforbud opstår spørgsmålet om, hvad der skal ske med bygningen. For det første kan kommunen af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde meddele påbud om afspærring.

Derefter skal kommunen vurdere, om forholdene er så alvorlige, at bygningen skal rives ned - og i givet fald træffe afgørelse om det. Ved et nedrivningspåbud har ejeren ret til fuld erstatning med fradrag af eventuelle fordele efter almindelige erstatningsretlige principper.

I mange tilfælde er nedrivning dog ikke nødvendig, og ud fra proportionalitets-hensyn kan det derfor ofte være tilstrækkeligt med en mindre indgribende afgørelse om afhjælpningspåbud til ejeren. Et påbud om afhjælpning af de kondemnable forhold kan tinglyses på ejendommen. Viser det sig undtagelsesvis, at de påbudte foranstaltninger ikke medfører en forøgelse af ejendommens værdi, der svarer til de godkendte udgifter til foranstaltningerne, vil ejeren have et tab, som skal erstattes.

Ejeren har også selv mulighed for at forsøge at få ophævet kondemneringen ved at fremsætte et forslag til afhjælpning. Kommunen kan godkende forslaget, hvis det afhjælper alle de kondemnable forhold. Godkendelsen af et forslag til ombygning kan meddeles med eller uden vilkår. Der gælder efter byfornyelsesloven særlige regler om tilskud til forskellige former for boliger i forbindelse med en kondemneringssag.

Anne Sophie K. Viilsbøll
Partner, advokat
akv@horten.dk

Henriette Soja
Partner, advokat
hso@horten.dk

Ny vejledning om grønne indkøb

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i september 2022 offentliggjort en ny vejledning til at gennemføre grønne udbud. Vejledningen skal hjælpe offentlige indkøbere med at foretage grønne indkøb i overensstemmelse med udbudsreglerne. Vi gennemgår de tre grønne faser, som vejledningen inddeler udbudsprocessen i.

Vejledningen om gennemførelse af grønne udbud beskriver mulighederne for at inddrage grønne hensyn i tre forskellige faser i udbudsprocessen. Første fase er perioden, før udbudsmaterialet er udarbejdet, og den omhandler ordregivers afklaring af indkøbsbehovet. I anden fase udarbejdes udbudsmaterialet. Tredje fase er perioden efter, at udbudsprocessen er gennemført.

Fase 1 - Afklaring af indkøbsbehovet

Hvis ordregiver ønsker at foretage grønne indkøb, er første skridt at kortlægge de forskellige indkøbsbehov ud

fra, hvordan miljøbelastningen kan mindskes mest hensigtsmæssigt. Man kan fx se på levering, hvor det kan være en fordel at overveje behovet for at få leveret den pågældende vare hver dag, eller om hyppigheden af leveringer kan reduceres, så antallet af kørsler og CO2-udledning mindskes. Derudover bør der fokuseres på, om indkøbsbehovet kan dækkes med færre, men bedre produkter med en længere levetid, fx mere holdbare arbejdsuniformer.

I afklaringen af indkøbsbehovet kan man foretage en markedsundersøgelse efter udbudslovens § 39. En sådan

undersøgelse giver ordregiver indblik i, om markedet kan opfylde det aktuelle grønne indkøbsbehov både nu og i fremtiden. Undersøgelsen kan bestå af en markedsdialog, forhåndsmeddelelse, spørgeskemaer eller noget helt fjerde. Ordregivers primære forpligtelse er at sikre, at undersøgelsen ikke gennemføres i strid med de grundlæggende principper om ligebehandling, gennemsigtighed og proportionalitet. Ordregiver skal derfor forhindre, at der sker en konkurrencefordrejning til fordel for den eller de virksomheder, der har deltaget i en indledende markedsundersøgelse.

Fase 2 - Udformning af udbudsmaterialet

Grønne hensyn kan inddrages i forskellige dele i udbudsmaterialet, herunder fx i 1) de tekniske specifikationer,

2) egnethedskrav, 3) konkurrenceparametre og 4) kontraktvilkår. Læs mere herunder.

1. Tekniske specifikationer

De tekniske specifikationer fastsætter de egenskaber, der kræves af den pågældende anskaffelse. De kan bl.a. vedrøre miljø- og klimapræstation, brugen af et produkt eller emballering. De kan også vedrøre de specifikke produktionsprocesser såsom levering, produktion mv. Ordregiver skal sikre sig, at de tekniske specifikationer er knyttet til kontraktens genstand, og at kravene er proportionale.

Ordregiver kan udarbejde tekniske specifikationer ved at fastsætte de krav, der stilles til kontraktens genstand via en beskrivelse af funktionsdygtighed, funktionskrav, tekniske krav eller andre krav. Funktionskrav vil ofte fremme innovationen i udbuddet, da man dermed kan lade leverandørerne komme med den grønne løsning.

Kræver ordregiver, at anskaffelsen skal forsynes med et bestemt miljømærke, skal man vurdere, om alle de enkelte mærkekrav lever op til de fem betingelser, der følger af udbudslovens § 46, stk. 1. Samtidig skal ordregiver være opmærksom på, at et nyt cirkulære om miljø- og energihensyn ved statslige indkøb forventes at træde i kraft ved udgangen af 2022. Det vil indebære, at statslige ordregivere som udgangspunkt skal stille krav om, at bestemte produkter er forsynet med Svanemærket eller EU-Blomsten eller lever op til tilsvarende krav, der kan dokumenteres.

2. Udelukkelse, egnethed og udvælgelse

Ordregiver har forskellige muligheder for at varetage grønne hensyn i udarbejdelsen af kravene til udelukkelse, egnethed og udvælgelse. Der kan bl.a. stilles krav om, at en virksomhed ikke må være omfattet af den frivillige udelukkelsesgrund i udbudslovens § 137, stk. 1, nr. 1. Det medfører, at ordregiver skal udelukke en virksomhed, hvis det kan påvises, at den har tilsidesat gældende forpligtelser på det miljøretlige område. Ordregiver har bevisbyrden for, at virksomheden er omfattet af udelukkelsesgrunden.

Desuden kan ordregiver stille krav til tilbudsgivernes tekniske og faglige formåen. Der kan fx stilles krav om, at de skal have erfaring med opgaver med tilsvarende miljø- og klimamæssige hensyn.

3. Konkurrenceparametre

Grønne hensyn kan inddrages på forskellige måder i ordregivers konkurrenceparametre. Ordregiver kan fx vælge at evaluere på omkostninger, herunder totalomkostninger eller livscyklusomkostninger. Totalomkostninger omfatter bl.a. driftsomkostninger, herunder energiforbrug, vandforbrug, service og vedligeholdelse samt bortskaffelsesværdien. I livscyklusomkostningerne kan man inddrage indirekte omkostninger i hele levetiden i form af fx klimapåvirkning og miljøbelastning, så længe de er forbundet med kontraktens genstand.

Fordelen ved at anvende totalomkostninger eller livscyklusomkostninger er, at der inddrages omkostninger, der både afholdes før og efter leveringen af ydelsen. Det er relevant, hvis ordregiver ønsker at fokusere på CO2-udledningen, da størstedelen af CO2-udledningen typisk sker, inden ydelsen er leveret.

Ordregiver kan også vælge at evaluere på grundlag af fastsatte kvalitative underkriterier om fx klima- og miljømæssige aspekter. Underkriterierne skal være objektive, målbare og være knyttet til kontraktens genstand. Der kan fx fastsættes et underkriterium, der vedrører, hvilken løsning der har det laveste miljøaftryk.

4. Kontraktvilkår

Ordregiver kan fastsætte kontraktvilkår, der omfatter miljømæssige hensyn, så længe vilkårene har en sammenhæng med kontraktens genstand. Der kan derfor ikke fastsættes kontraktvilkår, der vedrører generelle forhold hos leverandøren. Det betyder, at ordregiver ikke som kontraktvilkår kan kræve, at tilbudsgiver har en generel virksomhedspolitik inden for fx miljømæssigt ansvar.

Kontraktvilkåret kan fastsættes som krav, der skal være opfyldt, når kontrakten træder i kraft, og som krav, leverandørerne skal opfylde i kontraktens løbetid. Det kan bl.a. omfatte levering, hvor ordregiver kan stille krav om, at leveringerne under kontrakten skal ske med grønne køretøjer, eller at leverandørens medarbejdere gennemgår specifikke uddannelsesforløb som en del af kontrakten.

Det er også muligt at fastsætte ændringsklausuler i kontrakten, som gør det muligt at ændre bestemte dele af kontrakten uden et nyt udbud. Ændringsklausulen skal dog være udformet klart, præcist og entydigt.

Den kan bl.a. vedrøre muligheden for at tilpasse kontrakten til nyere, grønnere eller mere innovative løsninger på markedet i løbet af kontraktperioden. En sådan ændringsklausul er særligt nyttig ved længerevarende kontrakter, hvor der kan være et behov for at udskifte teknologi, hvis der er sket en grøn teknologisk udvikling på området. Ændringsklausuler kan derfor give stor fleksibilitet og mulighed for at forfølge grønne løsninger.

Fase 3 - Efter udbuddet

Under udførelsen af en kontrakt skal den valgte virksomhed overholde de krav, som ordregiver har fastsat i udbudsmaterialet, og levere det, der er tilbudt, herunder overholde de krav, der skal gøre indkøbet mere grønt. Ordregiver er generelt ikke forpligtet til at udføre en effektiv kontrol af, om kravene overholdes, medmindre der opstår tvivl om, hvorvidt de fastsatte krav efterleves. Der kan fx udføres løbende kontrol i kontraktens løbetid, hvor virksomheden to gange årligt skal dokumentere og indberette, at kravene er opfyldt.

Hvis et krav ikke overholdes, betragtes det som en ændring af kontrakten. Angår ændringen et grundlæggende element, kan ændringen ikke finde sted uden et nyt udbud. Har ordregiver fx stillet krav til, at virksomheden anvender en minimumsprocent af grønne køretøjer, kan kravet ikke frafalde under kontraktens løbetid uden gennemførelse af et nyt udbud.

Annelouise Dalgaard Pedersen
Partner, advokat
adp@horten.dk

Trine Louise Balleby Dahl
Advokatfuldmægtig
tid@horten.dk

Kort nyt

Nyansatte jurister

Janne Bach Stisen
Advokatfuldmægtig
Offentlig regulering
jbs@horten.dk

Karen Sofie Gehl Hove
Advokatfuldmægtig
Offentlig regulering
ksh@horten.dk

Lærke Gundersen Andersen
Advokatfuldmægtig
Rekonstruktion & insolvens
lgj@horten.dk

Steffan Møllerskov Christensen
Advokatfuldmægtig
Insolvens & leasing
stm@horten.dk

Thomas Blendstrup Jakobsen
Advokatfuldmægtig
Offentlig regulering
tbl@horten.dk

Troels Rømer
Erhvervsjuridisk fuldmægtig
M&A
trr@horten.dk

Kommende events

26 jan. 2023 **Nyheder om kommunalfuldmagten**
Webinar

16 marts 2023 **Forældelse af tilbagebetaling**
Webinar

30 marts 2023 **Årets Offentlige Bestyrelseskonference**
CPH Conference (DGI Byen)

Læs mere og tilmeld dig på horten.dk/events

Kort nyt: Vejledning om cirkulært byggeri

Horten har som led i Circular Builders-projektet bistået med at udarbejde en vejledning om cirkulært byggeri. Vejledningen beskriver, hvordan cirkulære principper kan integreres i strategier, planer, politikker og konkrete bygge- og anlægsprojekter.

Circular Builders-projektet

Circular Builders-projektet er et samarbejde mellem ni kommunale bygherrer i Sverige og Danmark, som vil implementere cirkulære løsninger på bygge- og anlægsområdet. De deltagende

kommuner beskæftiger sig med konkrete cases, der omhandler juridiske problemstillinger i forhold til cirkulær økonomi.

Vejledningen er bygget op omkring en række temaer, som projektdeltagerne har identificeret ud fra konkrete cases i den kommunale bygherreverden.

Vejledningens indhold

Vejledningen behandler spændingsfeltet mellem de affalds-, plan-, bygge-, entreprise- og udbudsretlige regler.

Den er inddelt i følgende temaer:

- Retten til nedrivningsmaterialer
- Kommunale opfordringer til direkte genbrug
- Ansvar ved anvendelse af genbrugs-materialer eller genanvendte materialer
- Konkurrenceudsættelse af genbrugte eller genanvendte materialer
- Cirkulært byggeri i planprocessen.

Vejledningen er tilgængelig på dansk og svensk og kan findes på Gate 21's hjemmeside: www.gate21.dk.

Webinarserie:

Morgenkaffe

med

Line og Rikke

Vær med, når Line Markert og Rikke Søgaard Berth, der er advokater og partnere i Horten, kl. 8.30-9.00 den første onsdag hver måned inviterer til virtuel morgenkaffe og en halv times diskussion af aktuelle kommunal- og forvaltningsretlige emner. Line og Rikke er eksperter i offentlig regulering og har allerede over 1.300 tilmeldte til webinarserien "Morgenkaffe med Line & Rikke".

horten.dk/morgenkaffe

HORTEN